

Valsts zemes
dienests

Valsts zemes dienesta

Vides politika

2025. gada 6. oktobris

Valsts zemes dienesta (VZD) vides politika ir pamats atbildīgai un ilgtspējīgai iestādes darbībai, kas vērsta uz negatīvās ietekmes uz vidi samazināšanu un dabas resursu racionālu izmantošanu. Politika balstās uz starptautiskajiem un nacionālajiem tiesību aktiem, kas nosaka vides aizsardzības, klimata pārmaiņu mazināšanas un resursu efektivitātes principus. Tā vienlaikus apliecina VZD apņemšanos integrēt videi draudzīgus risinājumus visos darbības līmeņos un sniegt sabiedrībai pakalpojumus, kas atbilst ilgtspējas mērķiem.

1. Terminoloģija

Aprites ekonomika – ekonomikas modelis, kurā resursi tiek izmantoti gudri, bet materiāli un produkti tiek atkārtoti lietoti, atjaunoti vai pārstrādāti, lai radītu mazāk atkritumu un saudzētu vidi.

Ilgtspējīga attīstība – attīstība, kas apmierina pašreizējās paaudzes vajadzības, neapdraudot nākamo paaudžu spēju apmierināt savas vajadzības.

Ilgtspējas princips – pieeja, kas cenšas nodrošināt sabiedrības attīstību, ņemot vērā ekonomiskos, sociālos un vides faktorus tā, lai šī attīstība būtu ilgtspējīga un nezaudētu līdzsvaru nākotnē. Tas nozīmē, ka tiek meklēti risinājumi, kas apmierina pašreizējās vajadzības, neapdraudot nākamo paaudžu spēju apmierināt savas vajadzības.

Klimatneitralitāte – stāvoklis, kad cilvēka darbības nerada neto siltumnīcefekta gāzu emisijas, panākot līdzsvaru starp emisijām un to piesaisti.

Resursu efektivitāte – dabas resursu izmantošana tādā veidā, kas nodrošina maksimālu labumu ar minimālu resursu patēriņu un ietekmi uz vidi.

Piegādes ķēde – ietver visus posmus, kas saistīti ar produkta ražošanu un izplatīšanu. Tā sākas no izejvielu ieguves un turpinās līdz galīgajai produkta piegādei klientam.

2. Normatīvais regulējums un starptautiskais ietvars

VZD vides politika balstās uz Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un starptautisko tiesību ietvaru, tostarp:

- Eiropas Zaļais kurss: ES stratēģija, kas paredz līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, veicinot ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi un resursu efektīvu izmantošanu.
- ES Klimata likums (Regula (ES) 2021/1119): nosaka juridiski saistošu mērķi sasniegt klimatneitralitāti līdz 2050. gadam un starpposma mērķus siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai.
- Atkritumu pamatdirektīva (Direktīva 2008/98/EK ar grozījumiem): nosaka atkritumu apsaimniekošanas principus un veicina atkritumu rašanās novēršanu, atkārtotu izmantošanu un pārstrādi.
- Vides aizsardzības likums: nosaka vides aizsardzības principus un prasības, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību un dabas resursu saglabāšanu.
- Atkritumu apsaimniekošanas likums: regulē atkritumu apsaimniekošanas kārtību, veicinot atkritumu rašanās novēršanu, šķirošanu un pārstrādi.
- Energoefektivitātes likums: nosaka energoefektivitātes prasības un veicina racionālu enerģijas izmantošanu.
- Vides politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam: izvirza mērķus un uzdevumus klimata pārmaiņu mazināšanai un pielāgošanās pasākumiem Latvijā.

3. Politikas mērķis

Šīs politikas mērķis ir noteikt pamatprincipus atbildīgai un ilgtspējīgai rīcībai vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas jomā, veicinot videi draudzīgus risinājumus, resursu efektīvu pārvaldību un VZD darbības ilgtspēju.

4. Politikas darbības mērogs

Politika attiecas uz visām VZD darbībām, procesiem un pakalpojumiem, kas tieši vai netieši ietekmē vidi. Tā ir saistoša:

- a) Visiem VZD nodarbinātajiem – nodrošinot atbildīgu attieksmi pret vidi ikdienas darbā un veicinot ilgtspējīgu praksi.
- b) Piegādātājiem un pakalpojumu sniedzējiem – iekļaujot vides prasības līgumos un iepirkumu procesos.
- c) Klientiem un sabiedrībai – veicinot videi draudzīgu pakalpojumu izmantošanu un informējot par VZD vides saistībām.

5. Pamatprincipi

VZD darbības tiešā ietekme uz vidi ir salīdzinoši neliela, tomēr mēs uzņemamies atbildību par ilgtspējīgas un videi draudzīgas darbības nodrošināšanu. Mēs ne tikai ievērojam ilgtspējas principus savā ikdienas darbībā, bet arī veicinām videi draudzīgu pieeju, sadarbojoties ar piegādātājiem un pakalpojumu sniedzējiem, kā arī iekļaujam vides prasības iepirkumu un līgumu procesos.

VZD apņemas īstenot atbildīgu un ilgtspējīgu pieeju savā darbībā, regulāri ievērojot šādus vides politikas pamatprincipus:

- a) Mums rūp vides aizsardzība. Mēs sistemātiski izvērtējam mūsu darbības radīto ietekmi uz vidi un īstenojam efektīvus pasākumus, lai novērstu piesārņojumu un mazinātu negatīvo ietekmi.
- b) Mēs atbildīgi izmantojam dabas resursus, dodot priekšroku atkārtoti izmantotajiem un otrreiz pārstrādājamiem materiāliem.

- c) Mēs piemērojam, cik tālu tas ir iespējams, zaļā iepirkuma principus mūsu iepirkumu procedūrās, sekmējot ilgtspējīgas piegādes ķēdes un videi draudzīgus produktus un pakalpojumus.
- d) Mēs apņemamies lēmumu pieņemšanā ņemt vērā produktu un pakalpojumu ietekmi uz vidi dzīves cikla laikā, kas veicina ilgtspējīgu resursu izmantošanu un mazāku ietekmi uz vidi ilgtermiņā.
- e) Mēs veicinām dokumentu apriti elektroniskā formātā gan VZD iekšienē, gan saziņā ar klientiem un sadarbības partneriem, tādējādi samazinot papīra patēriņu un sekmējot resursu efektīvu izmantošanu.
- f) Mēs veicinām energoefektivitātes pasākumus, monitorējam enerģijas lietojumu un strādājam pie energoresursu patēriņa samazināšanas VZD īrētajās telpās.
- g) Mēs monitorējam VZD transportlīdzekļu degvielas patēriņu un radītās emisijas, ieviešot pasākumus to samazināšanai. Mēs veicinām videi draudzīgus mobilitātes risinājumus un efektīvu transporta plānošanu. VZD lieto transportlīdzekļus, kuru oglekļa dioksīda (CO₂) emisijas nepārsniedz 130 gramus uz kilometru (atbilstoši WLTP mērīšanas metodei).
- h) Mēs veicinām enerģijas un degvielas patēriņa samazināšanu visā VZD darbībā, lai mērķtiecīgi mazinātu organizācijas radītās CO₂ emisijas.
- i) Mēs rūpējamies par darba vidi, lai tā atbilstu energoefektivitātes, ergonomikas un gaisa kvalitātes prasībām, veicinot nodarbināto labbūtību un veselību. Mēs arī izglītojam un atbalstām nodarbinātos vides prasību ievērošanā, tostarp strādājot hibrīdrežīmā.
- j) Mēs veicinām nodarbināto izpratni par vides aizsardzības nozīmi un viņu individuālo atbildību. VZD vadība aktīvi atbalsta un sekmē videi draudzīgu domāšanu un rīcību, radot ilgtspējīgu organizācijas kultūru.
- k) Mēs apņemamies VZD saimnieciskās darbības rezultātā radušos atkritumus šķirot un samazināt to apjomu.
- l) Mēs veicinām resursu ilgtspējīgu izmantošanu, nododot tālāk lietas un materiālus, kuri mums vairs nav nepieciešami, bet var kalpot atkārtotai izmantošanai vai pielietojumam citos procesos. Tādējādi samazinām atkritumu apjomu, pagarinām produktu dzīves ciklu un sekmējam otrreizējo izmantošanu, vienlaikus stiprinot izpratni par atbildīgu resursu apriti.

6. Pārvaldība

VZD vides politikas ieviešana un uzraudzība ir sistemātisks un nepārtraukts process, kas tiek integrēts iestādes stratēģiskajos plānos un ikdienas darbībā. Vides jomas stratēģiskie mērķi ir noteikti VZD dokumentā “Ilgspējas jomas un stratēģiskie virzieni 2025–2030”, tostarp sasniedzamie rezultāti un atbildīgās struktūrvienības. Vides mērķi tiek regulāri pārskatīti, lai nodrošinātu to atbilstību aktuālajiem vides izaicinājumiem un tiesiskajam regulējumam.

Politikas pārvaldības struktūra ir veidota, lai nodrošinātu vides politikas efektīvu īstenošanu, paredzot:

- a) VZD vadība – atbild par vides politikas stratēģisko vadību, nodrošinot, ka ilgtspējīgi risinājumi tiek integrēti iestādes lēmumu pieņemšanas procesos un darbībā.
- b) Izaugsmes un ilgtspējas departaments – koordinē vides politikas principu īstenošanas uzraudzību, veicot monitoringu un sagatavojot regulārus ziņojumus par progresu.

- c) Nodrošinājuma departaments – atbild par VZD stratēģiskajos dokumentos noteikto vides mērķu praktisko īstenošanu un integrāciju operatīvās darbības procesos.
- d) Ikviens VZD nodarbinātais – atbild par vides politikas pamatprincipu ievērošanu savā ikdienas darbā, veicinot ilgtspējīgu resursu izmantošanu un videi draudzīgu praksi.

Monitorings un uzraudzība:

- a) Reizi gadā tiek apkopoti dati par vides mērķu izpildi un atklātā vadības komitejas sēdē, kurā var piedalīties ikviens nodarbinātais, Izaugsmes un ilgtspējas departaments, sadarbībā ar citām struktūrvienībām, ziņo par progresu vides jomā.
- b) Ja tiek konstatētas novirzes no normatīvā regulējuma vai vides politikas mērķiem, šie jautājumi tiek izskatīti vadības komitejā, lai identificētu korektīvās darbības un nepieciešamos uzlabojumus.

7. Noslēguma jautājumi

VZD vides politika tiek pārskatīta vismaz reizi trijos gados vai biežāk, ja to prasa normatīvās prasības, iekšējie auditi, nodarbināto vai ieinteresēto pušu ieteikumi vai citi organizācijas darbības aspekti. Pārskatīšanas rezultātā tiks veiktas nepieciešamās izmaiņas, lai uzlabotu politikas efektivitāti un atbilstību ilgtspējas mērķiem.

Vides politika ir publiski pieejams dokuments – katram VZD nodarbinātajam iekšējā koplietošanas informācijas sistēmā, kā arī tīmekļa vietnē – www.vzd.gov.lv.